

2. HAFTA

CEZA HUKUKUNUN POLİTİKA VE AHLAKLA İLİŞKİSİ

1. CEZA HUKUKU-POLİTİKA İLİŞKİSİ

Hukuk sistemleri, ait oldukları toplumların siyasal yapısı ile doğrudan ve çok yönlü bir ilişki içindedir. Her toplumun ve dönemin temel ideolojik anlayışı ve bu anlayışın doğurduğu siyasal sistem, mutlak olarak hukuk düzenini de etkiler. Kişinin hareket imkânlarının sınırlarını gösterip, sınırın aşılması durumunda müeyyidesini tespit eden ceza kanunları da bu etkileşimin dışında kalamayacakları gibi, çoğu zaman bunun özel bir yoğunlukla yansıdığı ve yaşandığı alanı oluştururlar. O halde ceza hukuku ile siyasal-toplumsal yapı arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu ilişki, hafızalarda hala çok taze sonuçları olan İtalya'da faşizmin, Almanya'da nasyonal sosyalizmin egemen olmasının ardından oluşturulan ceza kanunlarında, kendisini çok açık bir biçimde göstermiştir.

a. Baskıcı Ceza Hukuku

Bu tip ceza hukukunun geçmişteki karşılığı mutlakiyetçi düzenlerdir. Modern zamanlarda ise bu ceza hukuku, daha az mutlakiyetçi olmayan totaliter devlet düzenlerinde kendisini göstermektedir. Amaçları ve esasları bakımından bu tip düzenler farklılıklar gösterebilir de, bunların hepsi, ceza hukukunu, polis hukukuyla birlikte, resmi doğruyu veya devletin doğrusunu, gerçek sayılmayan ve aykırı düşüncelere karşı korumanın, politik alt etmenin ve iktidarın korunmasının bir aracı olarak kullanılırlar.

b. Ayrıcalıkçı Ceza Hukuku

Ayrıcalıkçı ceza hukuku sosyal sınıflar arasındaki hukuki ve fiilî ayrıcalıklara göre biçimlenir. Klasik bireyci-liberal sistemlerin hâkim olduğu toplumlara özgü ceza hukukudur. Bu ceza hukuku, zıt sosyal menfaatlerin çatışması halinde, ekonomik yönden güçlü olanın çıkarını, daha az güçlü olanın çıkarına üstün tutarak korumaya yaramıştır. Bundan dolayı da, eşit olmayanlar arasındaki eşitlik ve özgürlüğü sağlamaktan çok, eşitler arasındaki eşitliği ve özgürlüğü garanti altına almıştır.

c. Özgürlükçü Ceza Hukuku

Yasaklamaların vazgeçilmez oluşu karşısında, çağımızın problemi, yasaklamaları özgürlüğe hizmet edecek biçimde anlamak ve oluşturmaktır. Aydınlanma döneminin liberal düşüncesinden miras olarak kalan özgürlük idesinden vazgeçemeyen, ancak

özgürlüğü azınlığın ayrıcalığı olmaktan kurtarmak için öze ilişkin bir eşitlik sağlayan batı uygarlığında “üçüncü tip” toplum çalışmaları, yani özgürlüğü güvence altına alan bireysel unsur ile eşitliği güvence altına alan sosyal unsur arasında yeni bir uzlaşma sağlama çalışmaları devam etmektedir. Özgürlükçü ceza hukuku anlayışı; ceza kanunlarını sadece yasaklar koyan kurallar bütünü olarak algılamaz, tam tersine kişilerin sahip oldukları hak ve özgürlükleri sadece kişilerden gelebilecek saldırılara karşı değil, devletten ve siyasi iktidardan gelebilecek her türlü saldırıya karşı da korumayı amaçlar; böylece toplumsal düzenin korunması işlevi yanında bireyin ve toplumun geliştirilmesi işlevini de üstlenmiş olur.

2. CEZA HUKUKU - AHLAK İLİŞKİSİ

Ahlak da hukuk gibi insanlar arasındaki ilişkileri düzenlemeyi kendisine konu edinmiştir. Hatta bir toplumun ahlaki görüşleri, o toplumun ceza hukukunu önemli ölçüde etkilemektedir. Her ikisinin başvurduğu müeyyideler farklıdır, ahlak kurallarının ihlalinin müeyyidesi sadece manevidir ve vicdana seslenir. Toplumsal ahlakın kınadığı bütün fiiller ceza kanunlarına girip, suç niteliğini kazanmamıştır ve kazanması da doğru değildir. Tabii hukuk anlamında, ya da ahlaki anlamda suçluluk ile kanuni anlamda suçluluk birbirinden farklıdır.